

АУДИТ У ЗАПОБІГАННІ КОРПОРАТИВНОМУ ШАХРАЙСТВУ*

© 2017 НАЗАРОВА К. О., КОПЧИКОВА І. В.

УДК 657.6:343.37

Назарова К. О., Копчикова І. В. Аудит у запобіганні корпоративному шахрайству

Основними загрозами для бізнесу є: конкуренти; контролюючі та слідчі органи; податкова система; кризові явища; курси валют тощо. Разом з тим, світовий досвід останніх десятиліть свідчить, що відчутними загрозами для бізнесу можуть бути не лише зовнішні явища, а й власні працівники. З боку персоналу, з різних причин, спостерігаються провокації, помилки, обман або шахрайство, що можуть підірвати безпеку підприємства. У статті досліджено стан і динаміку корпоративного шахрайства в Україні та світі, найбільш розповсюджені способи виявлення шахрайства, методи боротьби з ним та превентивні засоби його упередження. Обґрунтована необхідність боротьби з шахрайством в межах корпоративної організаційної структури, доведено ефективність внутрішнього та зовнішнього аудиту у виявленні та запобіганні обманів та шахрайства працівників підприємства. Проаналізовано існуючі способи виявлення шахрайства в Україні.

Ключові слова: аудит, внутрішній аудит, незалежний (зовнішній аудит), корпоративне шахрайство, ризик, контроль.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 15.

Назарова Каріна Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри фінансового аналізу та аудиту, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: artorix@ukr.net

Копчикова Інна Вікторівна – аспірантка кафедри фінансового аналізу та аудиту, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: labaelba21@gmail.com

УДК 657.6:343.37

Назарова К. А., Копчикова И. В. Аудит в предотвращении корпоративного мошенничества

Основными угрозами для бизнеса являются: конкуренты; контролирующие и следственные органы; налоговая система; кризисные явления; курсы валют и т. д. Вместе с тем, мировой опыт последних десятилетий свидетельствует, что ощутимыми угрозами для бизнеса могут быть не только внешние явления, но и собственные работники. Со стороны персонала, по различным причинам, наблюдаются провокации, ошибки, обман или мошенничество, что может нарушить безопасность предприятия. В статье исследованы состояние и динамика корпоративного мошенничества в Украине и мире, наиболее распространенные способы выявления мошенничества, методы борьбы с ним и превентивные средства его предупреждения. Обоснована необходимость борьбы с мошенничеством в пределах корпоративной организационной структуры, доказана эффективность внутреннего и внешнего аудита в выявлении и предотвращении обманов и мошенничества работников предприятия. Проанализированы существующие способы выявления мошенничества в Украине.

Ключевые слова: аудит, внутренний аудит, независимый (внешний аудит), корпоративное мошенничество, риск, контроль.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Библ.:** 15.

Назарова Карина Александровна – доктор экономических наук, доцент, заведующая кафедрой финансового анализа и аудита, Киевский национальный торговельно-экономический университет (ул. Кіото, 19, Киев, 02156, Украина)

E-mail: artorix@ukr.net

Копчикова Інна Вікторівна – аспірантка кафедри фінансового аналізу та аудиту, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна)

E-mail: labaelba21@gmail.com

UDC 657.6:343.37

Nazarova K. O., Kopchikova I. V. Auditing for the Corporate Fraud Prevention

The main threats to business are: competitors; supervisory and investigative bodies; tax system; crisis developments; currency exchange rates and so on. However, the world experience of recent decades has shown that not only external phenomena but also own employees can be perceived as tangible threats to business. On the part of the staff, there are, for various reasons, provocations, errors, deception or fraud, which could infringe security of enterprise. The article examines the status and dynamics of corporate fraud in Ukraine and in the world, the most common ways of detecting fraud, the methods that are used to counter it, as well as preventive means. The need to counter fraud within the corporate organization has been substantiated, efficiency of the internal and the external audits in detecting and preventing deception and fraud of employees of enterprise has been proven. The existing ways of detecting fraud in Ukraine were analyzed.

Keywords: auditing, internal audit, independent (external audit), corporate fraud, risk, control.

Fig.: 2. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 15.

Nazarova Karina O. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Financial Analysis and Audit, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: artorix@ukr.net

Kopchikova Inna V. – Postgraduate Student of the Department of Financial Analysis and Audit, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: labaelba21@gmail.com

Світовий досвід останніх десятиліть свідчить, що крім зовнішніх загроз безпеці компанії (конкуренти, контролюючі та слідчі органи, податкова система, кризові явища, курси валют тощо), існують і внутрішні, такі, що виникають з боку її власного персоналу.

Так, середньостатистичне підприємство втрачає від шахрайства та недбалих дій власних співробітників

* Стаття написана в межах виконання держбюджетної науково-дослідної теми «Контроль ризиків господарської діяльності» (реєстраційний № 0115U000249).

у середньому 70 грн у день, що становить 6% річного доходу (при витратах на бізнес-розвідку від 0,5 до 1,0% від товарообороту) [1; 15]. Так, з боку персоналу, з різних причин, спостерігаються провокації, помилки, обман або шахрайство, що можуть підірвати безпеку підприємства. Опитування в межах дослідження Global Economic Crime Survey 2016, проведеного Pricewaterhouse Coopers, показало, що 45% українських ритейлерів стикаються з випадками шахрайства та недбалства дій персоналу, які призводять до втрати частини доходів [1]. Результ-

тати досліджень, проведених в українських фірмах, підтверджують негативну тенденцію. При цьому необхідно враховувати, що на свою безпеку вітчизняні фірми витрачають менше, ніж 0,1% від товарообороту. У наші дні шахраї володіють широким арсеналом прийомів, у той час як фахівці з внутрішніх розслідувань тільки починають розробляти механізми виявлення зловживань та запобігання їм.

Окремі аспекти шахрайства висвітлені в наукових працях вітчизняних учених, таких як М. Т. Білуха [4], Г. А. Давидов [3], І. М. Дмитренко [6], Т. Ю. Климко [8], В. В. Немченко [2], О. Ю. Редько [2], О. А. Петрик [12], Л. Смирнова [14]. Вагомі теоретичні напрацювання з даного напрямку належать таким зарубіжним дослідникам, як Т. Коенен, Д. Луїерінк, С. Ремейдж, Дж. Уеллс, Дж. Сакс, С. Орехов та інші.

Метою статті є обґрунтування цілі, ролі та специфіки внутрішнього аудиту в діяльності підприємства та визначення процедур внутрішнього аудиту, які необхідні для виявлення та запобігання корпоративному шахрайству.

Методологічною основою наукового дослідження є статистичний та графічний методи, а також методи синтезу, аналізу та систематизації, які в поєднанні дозволили оцінити масштаби, стан і динаміку корпоративного шахрайства в Україні та світі. Інформаційною базою для дослідження стали праці вітчизняних та іноземних науковців, дослідження світових компаній, відповідні інтернет-джерела. У ході дослідження використано бази даних Єдиного державного реєстру судових рішень України щодо кількості розгляду судових спорів, пов'язаних з нестачами, розтратами та розкраданнями.

Відповідно до визначення, наданого в Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, *шахрайство* – навмисна дія однієї особи або кількох осіб, які належать до управлінського персоналу, тих, кого наділено найвищими повноваженнями, працівників або третіх сторін із застосуванням омани для отримання неправомірної або незаконної вигоди. До шахрайства не належать ті дії, що виконуються під тиском сили або погрози використання сили. Шахрайство здійснюється юридичними та фізичними особами з метою отримання грошей, власності або послуг, ухилення від сплати грошових коштів або надання послуг, чи в цілях особистої або корпоративної наживи [10]. Жертвами економічних злочинів за останні два роки стали 59% вітчизняних компаній – це вище, ніж середньосвітовий показник (43%).

У законодавстві України визначення шахрайства трактує стаття 190 Кримінального кодексу, де зазначено, що шахрайство – це заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою [9]. Стаття 222 Кримінального кодексу України говорить, що шахрайство з фінансовими ресурсами – це надання громадянином-підприємцем або засновником чи власником суб'єкта господарської діяльності, а також службовою особою суб'єкта господарської діяльності завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади Автономної

Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків у разі відсутності ознак злочину проти власності [9]. Цивільне та кримінальне право України не містять вимог щодо повідомлення контролюючих і правоохоронних органів про виявлені випадки шахрайства та помилки у фінансовій звітності.

Корпоративне шахрайство полягає в маніпуляціях обліковими записами та фальсифікації первинних документів, реєстрів обліку і звітності, навмисно неправильній оцінці активів і методів їх списання, навмисному пропущенні або приховуванні результатних записів або документів, незаконному отриманні в особисту власність грошово-матеріальних цінностей, невідповідному відображенні записів в облікових реєстрах.

Навіть за умов високого рівня розвитку культури та соціальної свідомості крадіжки в закладах торгівлі залишаються головною причиною недоотримання прибутку в Європі. Їх частка складає 38% (\$15,5 млрд) від загальної суми втрат. Багато ритейлерів також засвідчують факт існування крадіжок з боку персоналу. Втрати європейських роздрібних продавців через недобропорядних працівників досягли \$8,8 млрд і складають 22% у загальній сумі втрат [1].

Підтвердженням того факту, що значної уваги потребує контроль над збереження корпоративного майна є кількість судових рішень з питань врегулювання нестач, розтрат і розкрадань. За даними офіційного сайту Єдиного державного реєстру судових рішень України [7], протягом 2012–2017 рр. господарськими судами України було розглянуто 65 763 судових справ, пов'язаних з нестачами, розтратами та розкраданнями (рис. 1).

Динаміка судових спорів, пов'язаних з порушенням у частині збереження майна підприємства, має загальну тенденцію до зростання, що пов'язано значною мірою зі збільшенням обсягів здійснюваних операцій. Так, у 2012 р. господарськими судами було розглянуто 12 874 судових спорів, у 2013 р. – 13 329, у 2014 р. – 11 085, у 2015 р. – 13 154, у 2016 р. – 15 238, що свідчить про те, що факти шахрайства в господарській діяльності підприємств мають стау тенденцію до зростання та потребують врегулювання (і в економічній, і в правовій площинах).

На всіх стадіях і циклах ділової активності працівники торгівлі навмисно чи ненавмисно можуть вдаватися до вчинення протиправних дій, найбільш розповсюдженими з яких є шахрайство або дії, які характеризуються як недбалість. У результаті таких протиправних дій суб'єкти господарювання зазнають матеріальних втрат. У межах дослідження було виділено дві групи суб'єктів, які найчастіше здійснюють такі дії (табл. 1).

Запобіжні заходи щодо корпоративного шахрайства в усіх країнах досить схожі, Україна в цьому питанні не є не винятком. Корпоративний сектор вважає за краще проводити внутрішній контроль або аудит. Водночас досить поширеними є перевірки з боку керівництва, а також зовнішній аудит діяльності компанії.

Проблеми шахрайства мають певну специфіку, зокрема по сферах економіки. Так, за інформацією кон-

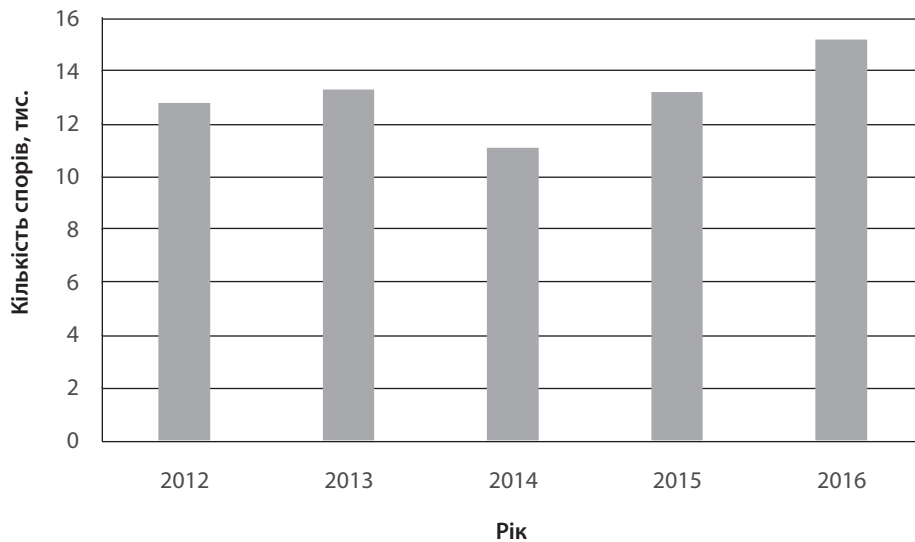

Рис. 1. Динаміка розгляду судових спорів, пов'язаних з нестачами, розтратами та розкраданнями

Джерело: складено за [7].

Таблиця 1

Частка недбалих дій, обману та шахрайства, які спостерігаються в суб'єктах господарювання

№ з/п	Суб'єкти			
	внутрішні	%	зовнішні	%
1	Молодші співробітники	42	Клієнти	45
2	Менеджери середньої ланки	42	Агенти та інші посередники	20
3	Вище керівництво	14	Постачальники	14
4	Інші	2	Інші треті сторони	25

Джерело: складено за [1].

салтингової компанії, члена Big 4, «Ernst & Young», внутрішній аудит має особливе значення на торговельних підприємствах та їх об'єктах, де зосереджуються значні потоки матеріальних цінностей, тому виникає необхідність у розробці методики внутрішнього аудиту операцій з матеріальними цінностями [1] (табл. 2).

Таблиця 2

Заходи щодо зниження ризику шахрайства в Україні та у світі, %

Заходи	Україна	Світ
Внутрішній аудит	64	74
Внутрішній контроль	64	65
Перевірки з боку керівництва	56	55
Зовнішній аудит	40	45
Навчання та комунікація у сфері протидії шахрайству	36	51
Стимулювання і захист інформаторів	24	42
Регулярна ротация персоналу	8	31

Джерело: складено за [5].

За результатами опитування, проведеного «Ernst & Young», яке було присвячене питанням шахрайства, внутрішні аудитори допомагають виявити до 44% та розкрити до 26% фактів шахрайства [5]. На сьогодніш-

ній день існує певна кількість методів боротьби з шахрайством на підприємстві. Всі вони мають різний ступінь ефективності (рис. 2).

Наведена вище динаміка економічного ефекту від застосування різних методів боротьби з шахрайством на підприємстві доводить, що найефективнішими методами боротьби є внутрішній та зовнішній аудит. Ці методи допомагають знизити фінансові втрати від зловживань майже на 50%. Використання кількох методів значно підвищує ефективність.

На думку науковців [11; 14], одним із основних методів боротьби з шахрайством є внутрішній аудит, оскільки зовнішній аудит виявився неспроможним гарантувати надійність системи внутрішнього контролю, особливо відносно запобігання шахрайству, оскільки основною метою діяльності зовнішніх аудиторів є підтвердження достовірності фінансової звітності. Водночас шахрайство не завжди веде до викривлення фінансової звітності, отже, в таких випадках його не буде виявлено зовнішнім аудитором.

Важливо підкреслити, що зовнішній (так званий «незалежний») аудит (залучення зовнішніх консультантів) для проведення незалежних розслідувань відчутно недооцінюються. Досвід залучення зовнішніх консультантів для незалежних розслідувань мають лише 10% українських компаній [13]. Однак, як показує практика,

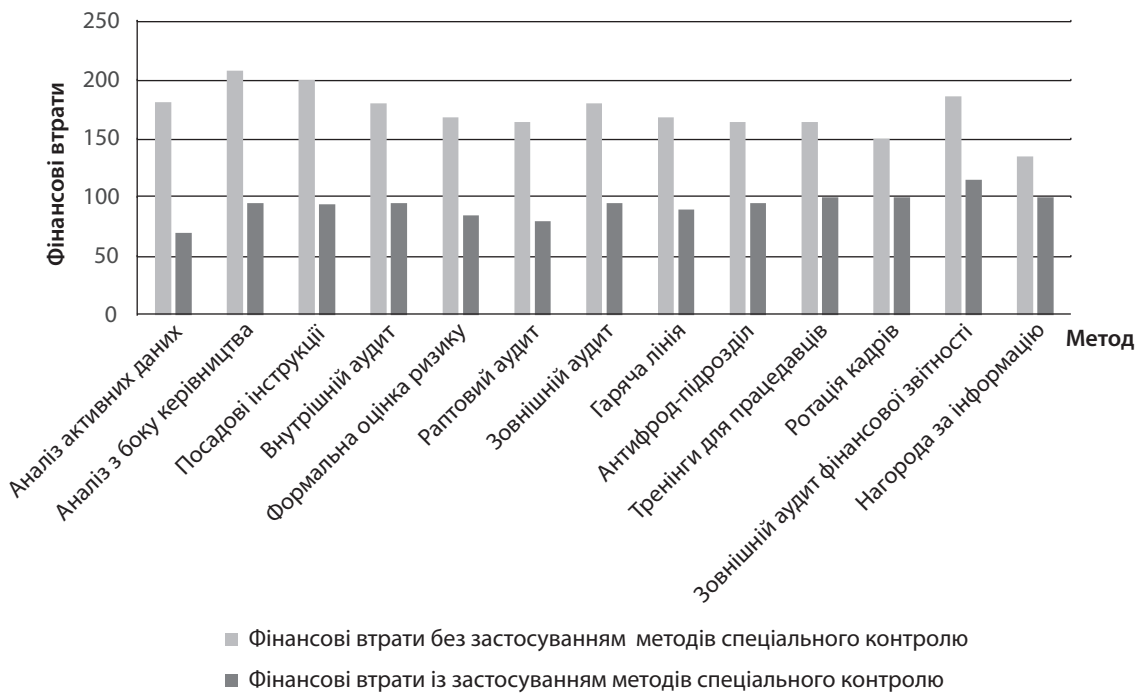

Рис. 2. Економічний ефект від застосування різних методів боротьби з шахрайством

Джерело: складено за [15].

само незалежний, незаангажований погляд зовнішнього фахівця на систему контролю і бізнес-процесів дозволяє створити якісну систему превентивних механізмів протидії шахрайським діям і в цілому підвищити ефективність бізнес-процесів компанії.

При вирішенні проблем шахрайства та крадіжок слід працювати за двома напрямками – скорочення можливостей нанесення шкоди і вплив на причини, що штовхають до неправомірних дій. У зв'язку з цим працівник умисно буде заподіювати шкоду, коли є причини, що штовхають на крадіжку, і є можливості зробити це – несанкціоновано, неконтрольовано, безкарно і, як правило, непомітно для колег.

В умовах нестабільної економіки спостерігається активний, цілеспрямований і постійний пошук можливостей для спричинення втрат як персоналом, так і покупцями. Хибною є думка про те, що виявити й усунути можливості, які знайдені та застосовані цими суб'єктами для крадіжки, просто. Проте будь-який етап технологічного процесу, яким би елементарним він не був, приховує в собі десятки, а то і сотні можливостей, що «запрошують» зловмисників скористатися ними.

На нашу думку, досить дієвим буде контроль у трудовому колективі, якщо він буде створений завдяки психологічній атмосфері, яку американці називають «політикою відкритих дверей». Вона передбачає можливість бути поміченим будь-яким працівником, бути вислуханим керівником будь-якого рівня. Але при цьому на підприємстві має застосовуватися такий психологічний елемент, як принцип невідворотності покарання. Страх покарання є одним із найсильніших гальм для персоналу.

Найбільш частими способами виявлення шахрайства в Україні є внутрішній аудит, який може використовувати неофіційні внутрішні інформаційні джерела. Останні у світі виступають найбільш частим способом

виявлення, але, на відміну від України, для їх використання вибудовується ефективний і безпечний канал отримання інформації – «гаряча лінія». В Україні ж його використовують тільки 9% компаній і приблизно стільки ж сприймають як ефективний канал.

Крім того, привертає увагу той факт, що за оцінками 1/3 учасників глобального дослідження [13], виявлення шахрайських дій відбувається випадковим чином. При цьому, частіше за інших практику випадкового виявлення відзначають представники секторів торгівлі, які, своєю чергою, частіше за інших зіштовхуються з шахрайством. Що знову ж підтверджує тезу про недостатню ефективність наявних процедур контролю.

Аудит, спрямований на виявлення шахрайства, повинен передбачати використання процедур перевірки, розроблених для виявлення доказів здійснення шахрайства. Звичайно, виявити абсолютно всі випадки шахрайства аудиторам не вдасться. Головне, щоб виявлені випадки фактів шахрайства та значних помилок були доведеними. Якщо аудитор має сумніви щодо непричетності керівництва підприємства до виявлених порушень, необхідно отримати юридичну консультацію щодо застосування відповідних законодавчих процедур. Але причиною неефективності аудиту у виявленні випадків шахрайства часто буває відсутність професійного скептицизму.

У західних країнах існують «Золоті правила аудитора» щодо виявлення шахрайства:

1. Намагатись з'ясувати причину відхилення.
2. Не слід питанню довіри до людей розглядати тільки залежно від їхнього становища в суспільстві.
3. Не припускати думки, що шахрайство неможливе на цьому підприємстві.

4. Відчувати особисту відповідальність за виявлення шахрайства.
5. У разі виявлення потенційних проблем посилити контроль з метою зниження ризику.
6. Знати ситуації, що супроводжуються значним ризиком шахрайства, та їх ознаки.

ВИСНОВКИ

Протягом останніх років випадки шахрайства є досить поширеним явищем, яке може завдати серйозної шкоди іміджу підприємства та погіршити його репутацію і призвести до втрати власної позиції на ринку. В Україні ще недостатньо сформовано ефективні методи попередження шахрайства. Вважаємо, що причинами виникнення шахрайства є відсутність надійного внутрішнього контролю, складність систем бухгалтерського обліку та податкового законодавства, непрофесіоналізм керівництва підприємства, відсутність страху перед покаранням, внутрішньоособистісні обставини. Аудитори повинні добре розбиратися у виявленні та запобіганні випадкам шахрайства на додаток до своїх основних обов'язків у галузі бухгалтерського обліку та аудиту.

Надійною гарантією недопущення в майбутньому необґрунтованих і незаконних дій працівників підприємства, неправильних і неефективних управлінських рішень є функціонування служби внутрішнього аудиту на підприємстві (за умови додержання вимог до її організації).

Ефективна програма у виявленні шахрайства та запобіганні йому включає:

- ✦ *політику етики компанії* – ставлення до шахрайства з боку вищого керівництва;
- ✦ *обізнаність щодо шахрайства* – розуміння природи, причин і характеристик шахрайства;
- ✦ *оцінку ризиків шахрайства* – оцінку ризику різних видів шахрайства;
- ✦ *постійні перевірки* – внутрішній аудит, який враховує ризик шахрайства та виконує відповідні процедури;
- ✦ *попередження і виявлення* – дії, що застосовуються для зниження можливості заподіяння шахрайства і переконання співробітників не вчинювати шахрайство з огляду на імовірність його виявлення та покарання;
- ✦ *дослідження* – процедури та ресурси для ґрунтовного розслідування і повідомлення про події, пов'язані з підозрами щодо шахрайства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Global Economic Crime Survey 2016. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/economic-crime-survey/pdf/GlobalEconomicCrimeSurvey2016.pdf>
2. Аудит (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту): підручник/В. В. Немченко, О. Ю. Редько, К. О. Редько та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2012. 540 с.
3. Аудит: підручник/Г. М. Давидов, І. Г. Давидов, Ю. Г. Давидов та ін. 2-ге вид. перероб. і допов. Київ: Знання, 2009. 495 с.
4. Білуха М. Т. Курс аудиту: підручник. Київ: Вища школа, 1998. 574 с.
5. В Україні рівень корпоративного шахрайства – один із найвищих у світі. URL: <http://vkurse.ua/ua/business/uroven-korporativnogo-moshennichestva.html>

6. Дмитренко І. М. Концепція розвитку аудиту корпоративних систем: монографія. Київ: Кондор-Видавництво, 2013. 362 с.

7. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>

8. Климко Т. Ю., Мельник О. О. Корпоративне шахрайство: реалії сучасності. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка*. 2015. Вип. 2. С. 185–190.

9. Кримінальний кодекс України. URL: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/013/193.php>

10. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: ч. 1, 2/пер. з англ. Київ: Фенікс, 2013. 1017 с.

11. Назарова К. О. Аудит: еволюція, потенціал, ефективність: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 464 с.

12. Петрик О. А. Аудит: методологізація і організація: монографія. Київ: КНЕУ, 2003. 260 с.

13. Про шахрайство в українських компаніях. URL: <http://biz.nv.ua/ukr/experts/kovbel/shahrajstvo-v-ukrajinskih-kompanijah-sprijnjattja-top-menedzhmentu-1717029.html>

14. Смирнова Л., Кошельникова Д. Аудит як засіб боротьби з шахрайством. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 501–502.

15. Управление рисками корпоративного мошенничества. URL: <http://www.fin2top.com/download-article/170>

REFERENCES

Bilukha, M. T. *Kurs audytu* [Audit course]. Kyiv: Vyshcha shkola, 1998.

Davydov, H. M. et al. *Audyt* [Audit]. Kyiv: Znannia, 2009.

Dmytrenko, I. M. *Kontseptsiiia rozvytku audytu korporatyvnykh system* [Concept of development of audit of corporate systems]. Kyiv: Kondor-Vydavnytstvo, 2013.

"Global Economic Crime Survey 2016". <https://www.pwc.com/gx/en/economic-crime-survey/pdf/GlobalEconomicCrimeSurvey2016.pdf>

Klymko, T. Yu., and Melnyk, O. O. "Korporatyvne shakhrajstvo: realii suchasnosti" [Corporate fraud: the realities of modern times]. *Naukovy visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Ser.: Ekonomika*, no. 2 (2015): 185-190.

"Kryminalnyi kodeks Ukrainy" [Criminal code of Ukraine]. <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/013/193.php>

Mizhnarodni standarty kontroliu yakosti, audytu, ohliadu, inshoho nadannia vpevnenosti ta suputnykh posluh [International standards for quality control, audit, review, other assurance and related services]. Part 1-2. Kyiv: Feniks, 2013.

Nazarova, K. O. *Audyt: evoliutsiia, potentsial, efektyvnist* [Audit: Evolution, Potential, Efficiency]. Kyiv: KNEU, 2015.

Nemchenko, V. V. et al. *Audyt (Osnovy derzhavnoho, nezaleznoho profesiinoho ta vnutrishnyoho audytu)* [Audit (Fundamentals of State, Independent Professional and Internal Audit)]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2012.

Petryk, O. A. *Audyt: metodolohizatsiia i orhanizatsiia* [Audit: methodology and organization]. Kyiv: KNEU, 2003.

"Pro shakhrajstvo v ukrainskykh kompaniiakh" [About fraud in Ukrainian companies]. <http://biz.nv.ua/ukr/experts/kovbel/shahrajstvo-v-ukrajinskih-kompanijah-sprijnjattja-top-menedzhmentu-1717029.html>

Smyrnova, L., and Koshelnikova, D. "Audyt yak zasib borotby z shakhrajstvom" [Audit as a means of combating fraud]. *Ekonomichnyi analiz*, no. 6 (2010): 501-502.

"Upravleniye riskami korporativnogo moshennichestva" [Corporate fraud risk management]. <http://www.fin2top.com/download-article/170>

"V Ukraini riven korporatyvnoho shakhrajstva – odyin iz naviyshchykh u sviti" [In Ukraine, the level of corporate fraud is one of the highest in the world]. <http://vkurse.ua/ua/business/uroven-korporativnogo-moshennichestva.html>

"Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen" [The only state register of court decisions]. <http://www.reyestr.court.gov.ua>

ISSN 2222-4459 (Print)
ISSN 2311-116X (Online)

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«БІЗНЕС ІНФОРМ»
№ 10 '2017 р. (477)

Періодичність 1 раз на місяць

Видається із січня 1992 р.

Свідоцтво про реєстрацію

КВ №19905-9705 ПР від 02.04.2013 р.

ЗАСНОВНИКИ:

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ
НАН УКРАЇНИ (ХАРКІВ)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. С. Кузнеця

ВИДАВЕЦЬ:

ФОП Лібуркіна Л. М.

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор: д-р екон. наук, проф.

В. С. Пономаренко

Науковий редактор: д-р екон. наук, проф.,

член-кор. НАН України **М. О. Кузим**

Випусковий редактор: д-р екон. наук,
доцент

В. Є. Хаустова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д-р екон. наук, проф.

Алексєєв І. В. (Львів)

д-р екон. наук, проф.

Амосов О. Ю. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Благуни І. С. (Івано-Франківськ)

д-р екон. наук, проф.

Гізатуллин Х. Н. (Єкатеринбург, Росія)

канд. екон. наук, проф.

Гонда В. (Братислава, Словачія)

д-р екон. наук, проф.

Жуковський М. (Люблін, Польща)

д-р екон. наук, проф.

Заруба В. Я. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Іванов Ю. Б. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Клебанова Т. С. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Ковальчук К. Ф. (Дніпро)

д-р екон. наук, проф.

Орлов П. А. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Погорлецький О. І. (С.-Петербург, Росія)

д-р екон. наук, проф.

Христіановський В. В. (Вінниця)

д-р філософії (економіка)

Шоша Жан-Юг (Ліон, Франція)

**У журналі можуть друкуватися основні
результати дисертаційних робіт
з економічних наук**

Журнал реферується у загальнодержавній
реферативній базі даних «Україніка наукова» та
в українському реферативному журналі «Джерело»

ЖУРНАЛ «БІЗНЕС ІНФОРМ» ПРЕДСТАВЛЕНО В МІЖНАРОДНИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ ДАНИХ, РЕПОЗИТОРІЯХ І ПОШУКОВИХ СИСТЕМАХ:

- Ulrichsweb Global Serials Directory (США);
- Research Papers in Economics (США);
- Російський індекс наукового цитування (Росія);
- Index Copernicus (Польща);
- Directory of Open Access Journals;
- CiteFactor (США);
- Academic Journals Database (Швейцарія);
- Research Bible (Японія);
- Соціонет (Росія);
- Open Academic Journals Index;
- GetInfo (Німеччина);
- BASE (Німеччина);
- OpenAIRE (Європейський Союз);
- SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія);
- COPAC Union Catalogue (Велика Британія);
- J-Gate (Індія);
- Open Access Library;
- Scientific Indexing Services;
- Advanced Science Index;
- Академия Google (США);
- InfoBase Index;
- WorldCat

ЗІ СПИСКУ

ДРУКОВАНИХ (ЕЛЕКТРОННИХ) ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ, ЩО ВКЛЮЧАЮТЬСЯ ДО ПЕРЕЛІКУ НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ УКРАЇНИ

Журнал «Бізнес Інформ» («Бизнес Информ», «Business Inform»)
(Співзасновники: НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця)

Додаток 10 до Наказу Міністерства освіти і науки України
від 12.05.2015 р. № 528

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Маркова Н. С., Дем'яненко А. А. Теоретичні аспекти безпеки людського розвитку	8
Жукова Л. М. Економічна влада в системі цілей державного регулювання	14
Кошлата І. М. Вплив сільської культури на поширення кумівства та корупції	20
Герасимов О. К. Аналіз підходів до трактування ефективності діяльності підприємств	27
Нагорнюк О. В. Щодо сутності фінансового потенціалу підприємства	37

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЦІ

Микитась В. В. Економічний суверенітет держави як визначальний інструмент економічної політики в умовах глобалізації	44
--	----

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Коломийчук Д. І. Тенденції розвитку Нігерії як великого економічного центру Західної Африки	50
Дуна Н. Г., Кухар Е. І. Фінансові фактори розвитку сфери освіти в Німеччині	56
Отенко П. В. Міжнародні методології оцінки захисту персоналу	61

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Мельник Т. М., Пугачевська К. С. Тенденції розвитку експорту України в умовах євроінтеграції	66
Котиш О. М., Стрижак К. А. Аналіз світового досвіду сприяння експортній діяльності	74
Полякова Я. О., Баскович Д. В. Критерії вибору базових стратегій зовнішньоекономічної діяльності підприємства	80
Туніцька Ю. М. Інструментарій забезпечення конкурентоспроможності експорту продукції харчової промисловості України	85

Кузьмін О. Є., Будз О. Ф. Теоретико-прикладні засади побудови системи митного обслуговування підприємств в умовах європейської інтеграції	94
Пелех О. Б. Особливості українсько-польського економічного співробітництва на початку XXI ст.	99

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Бровко А. І., Кінах Я. В. Фінансово-економічна діагностика і шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства	105
--	-----

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Ярошенко І. В., Ярошенко І. В., Семигуліна І. Б. Динаміка соціально-економічного розвитку України та її регіонів у реальному секторі економіки	111
Петренко Н. О. Концептуальні підходи до стратегічного управління регіоном на основі використання просторово локалізованих аграрних економічних систем	119
Рудченко О. Ю., Столетова І. Г. Особливості розроблення стратегічних документів регіонального розвитку та їх інформаційно-аналітичного забезпечення	126

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Гарафонов О. І., Кулинич В. Ю. Основні тенденції розвитку стартап-проектів як форми інноваційно креативних підприємств на українському ринку комп'ютерного програмування	133
Захарченко Н. В., Кузнецов Е. А. Формування національної інноваційної системи як основи інноваційно-інвестиційного розвитку України	139
Отенко І. П., Комарков Д. В., Шкребень Р. П. Організація фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів інноваційного розвитку підприємства	144
Мікаелян С. Г. Методичний інструментарій аналітичного моніторингу ринків високотехнологічної продукції	149

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Процикевич А. І. Система інвестиційних процесів на ринку ІТ-послуг і методичні засади їх державного регулювання	154
---	-----

ОСВІТА І НАУКА

Жегус О. В. Інтегрований комплекс маркетингу послуг вищої освіти	159
--	-----

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Лось В. О., Очеретін Д. В. Когнітивне моделювання розвитку туристичної сфери	166
Семенов Р. В. Діагностика фінансового стану банку: управління кредитним ризиком	173
Коцюба О. С. Оптимізація інвестиційного рішення в умовах невизначеності та ризику як багатокритеріальна задача	178
Лебедко С. А. Обґрунтування цільового рівня економічної безпеки транспортних підприємств та інструментарій його забезпечення	183
Яценко Р. М., Балаиков О. Г. Комплекс моделей управління бізнес-процесами сервісної ІТ-компанії	191
Віхляєва Н. В. Методичні основи оцінки інноваційних процесів у сфері енергогенерації з використанням можливостей когнітивного моделювання	198
Остринин С. О. Динамічне визначення бюджету рекламної кампанії	204

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Україна, 61001, Харків,
пров. Інженерний, 1а,
Бібліотечний корп., 2 пов., к. 224.

Тел./факс: (057) 702-05-25

e-mail: biz_inf@ukr.net

www.business-inform.net

АДРЕСА

ВИГОТІВНИКА:

Україна, 61136, Харків,
вул. Гвардійців Широнінців, 50,
корп. В, к. 21

ПЕРЕДПЛАТА:

- у Видавця;

- **ТОВ «Меркурій Експрес»:**

49038, Дніпро,

вул. Ярослава Мудрого, 33.

Тел.: (093) 393-57-40

- **ТОВ «ПресЦентр Київ»:**

01019, Київ, а/с 185.

Тел./факс: (044) 536-11-75; 536-11-80

www.prescentr.kiev.ua

- **ТОВ «Фірма «Періодика»:**

03062, Київ, просп. Перемоги, 77-а.

Тел.: (044) 585-31-66

Науковий журнал

БІЗНЕС ІНФОРМ БИЗНЕС ИНФОРМ BUSINESS INFORM

Видається 1 раз на місяць

Мова видання – українська, російська,
англійська

Рекомендовано до друку рішеннями:
вченої ради ХНЕУ № 2 від 17.10.2017 р.

вченої ради НДЦ ІПР НАНУ
№ 13 від 23.10.2017 р.

Здано до набору 21.09.2017 р.

Підписано до друку 23.10.2017 р.

Формат 60 x 84/8.

Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 47,0. Обл.-вид. арк. 61,1.

Надруковано у ФОП Здоренко М. І.

Замовлення № 1818. Наклад 100 прим.

© **БІЗНЕСІНФОРМ**, 2017

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Цимбалюк С. О. Науково-прикладні засади та інструментарій імплементації нових підходів до побудови єдиної тарифної сітки для оплати праці працівників бюджетної сфери.....	210
Сибірцев В. В. Протиріччя та проблеми сучасного розвитку національного ринку праці.....	218
Раєвнева О. В., Шаповалов В. В. Дослідження структурних диспропорцій на ринку праці в Україні.....	224
Чакалова К. О. Теоретичні засади організаційно-економічного механізму функціонування та розвитку внутрішнього ринку праці.....	231
Леванда О. М. Системний підхід до формування нормативної бази з визначення рівня життя населення в Україні.....	237
Лепейко Т. І., Козлова І. М. Аналіз інвестиційної поведінки домогосподарств на мікрорівні.....	246

ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ І ПОСЛУГ

Гросул В. А., Зубков С. О. Методичний інструментарій оцінки конкурентоспроможності бізнес-моделі торговельного підприємства.....	252
Бегларшвілі О. П., Кулік А. В. Регіональні аспекти розвитку оптової торгівлі України.....	259
Кочубей Д. В., Григоренко Т. М. Особливості формування ланцюгів поставок підприємства роздрібною торгівлю.....	264

ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК

Дробот Н. М., Яцюк В. О. Впровадження системи контролінгу на аграрних підприємствах України.....	269
Танклевська Н. С., Пристемський О. С. Резерви посилення фінансової безпеки розвитку сільського господарства.....	274

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Васильєв О. В., Гой В. В. Оптимізація показників імовірності банкрутства корпоративних підприємств.....	281
---	-----

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І АУДИТ

Ковалевська Н. С., Наумова Т. А., Коробкіна І. С. Аналіз змістовного наповнення наказів про облікову політику підприємств готельного господарства.....	289
Назарова К. О., Копчикова І. В. Аудит у запобіганні корпоративному шахрайству.....	296

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

Бондаренко О. С., Селіверстова Л. С., Адаменко І. П. Особливості формування архітектури фінансової системи.....	301
Карпець О. С., Сергієнко О. А., Бабенко М. В. Аналітико-прикладний інструментарій оцінки і прогнозування ліквідності банківських установ.....	306
Макогон В. Д. Бюджетне прогнозування як інструмент державного регулювання економічних процесів.....	314

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Пурський О. І., Мазоха Д. П. Метод побудови мережі вітрин інтернет-магазинів на основі архітектури MVC.....	319
---	-----

МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ

Швиданенко Г. О., Куценко Є. К. Категорія цінності в корпоративному управлінні.....	325
Легомінова С. В. Механізми консолідації зусиль персоналу в таргетингу підвищення конкурентного потенціалу підприємства.....	330
Сагер А. Ю. Організаційно-методичний механізм впливу на стан внутрішніх комунікацій підприємства.....	335
Коцюбівська К. І., Грушина А. І. Стратегічний аналіз підприємства за методикою SWOT.....	342
Шкодіна І. В., Лисак В. В. Брендінг як фактор підвищення конкурентоспроможності банку на світовому ринку.....	348
Новіков Д. Ф. Соціальна безвідповідальність підприємств і їх маркетингу на ринку машинобудівної продукції та її вплив на фінансові показники.....	354
Коваль Т. О., Пономаренко О. О., Яхкін В. П. Стратегічне планування маркетингового потенціалу підприємства.....	360

ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ

Корнівська В. О. Історична комплементарність реального та фінансового секторів економіки.....	370
---	-----

ДО УВАГИ АВТОРІВ ЖУРНАЛУ «БІЗНЕС ІНФОРМ»!

Редакція просить оформлювати список використаних джерел до статей згідно з новим ДСТУ 8302:2015 (Київ, 2016 р.).

Ознайомитись з ДСТУ можна за посиланням:

http://knmu.kharkov.ua/attachments/3659_8302-2015.PDF

СОДЕРЖАНИЕ

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ИСТОРИЯ

Маркова Н. С., Демьяненко А. А. Теоретические аспекты безопасности человеческого развития	8
Жукова А. Н. Экономическая власть в системе целей государственного регулирования	14
Кошлата И. Н. Влияние сельской культуры на распространение кумовства и коррупции	20
Герасимов А. К. Анализ подходов к трактовке эффективности деятельности предприятий	27
Нагорнюк Е. В. К сущности финансового потенциала предприятия	37

ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ЭКОНОМИКЕ

Микитась В. В. Экономический суверенитет государства как определяющий инструмент экономической политики в условиях глобализации	44
---	----

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Коломийчук Д. И. Тенденции развития Нигерии как крупного экономического центра Западной Африки	50
Дуна Н. Г., Кухарь Э. И. Финансовые факторы развития сферы образования в Германии	56
Отенко П. В. Международные методологии оценки защиты персонала	61

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ

Мельник Т. Н., Пугачевская Е. С. Тенденции развития экспорта Украины в условиях евроинтеграции	66
Котыш Е. Н., Стрижак К. А. Анализ мирового опыта содействия экспортной деятельности	74
Полякова Я. А., Баскович Д. В. Критерии выбора базовых стратегий внешнеэкономической деятельности предприятия	80
Туницкая Ю. Н. Инструментарий обеспечения конкурентоспособности экспорта продукции пищевой промышленности Украины	85
Кузьмин О. Е., Будз О. Ф. Теоретико-прикладные основы построения системы таможенного обслуживания предприятий в условиях европейской интеграции	94
Пелех О. Б. Особенности украинско-польского экономического сотрудничества в начале XXI ст.	99

МЕХАНИЗМЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

Бровко А. И., Кинах Я. В. Финансово-экономическая диагностика и пути повышения эффективности деятельности предприятия	105
---	-----

РЕГИОНАЛЬНАЯ ЭКОНОМИКА

Ярошенко И. В., Ярошенко И. В., Семигулина И. Б. Динамика социально-экономического развития Украины и её регионов в реальном секторе экономики	111
Петренко Н. А. Концептуальные подходы к стратегическому управлению регионом на основе использования пространственно локализованных аграрных экономических систем	119
Рудченко А. Ю., Столетова И. Г. Особенности разработки стратегических документов регионального развития и их информационно-аналитического обеспечения	126

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ

Гарафонова О. И., Кулинич В. Ю. Основные тенденции развития стартап-проектов как формы инновационно-креативных предприятий на украинском рынке компьютерного программирования	133
Захарченко Н. В., Кузнецов Э. А. Формирование национальной инновационной системы как основы инновационно-инвестиционного развития Украины	139
Отенко И. П., Комарков Д. В., Шкрень Р. П. Организация финансово-экономической безопасности бизнес-процессов инновационного развития предприятия	144
Микаелян С. Г. Методический инструментарий аналитического мониторинга рынков высокотехнологичной продукции	149

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ

Процикевич А. И. Система инвестиционных процессов на рынке ИТ-услуг и методические основы их государственного регулирования	154
---	-----

ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Жегус Е. В. Интегрированный комплекс маркетинга услуг высшего образования	159
---	-----

ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ

Лось В. А., Очеретин Д. В. Когнитивное моделирование развития туристической сферы	166
Семенцов Р. В. Диагностика финансового состояния банка: управление кредитным риском	173
Коцюба А. С. Оптимизация инвестиционного решения в условиях неопределенности и риска как многокритериальная задача	178
Лебедеко С. А. Обоснование целевого уровня экономической безопасности транспортных предприятий и инструментарий его обеспечения	183
Яценко Р. Н., Баликов А. Г. Комплекс моделей управления бизнес-процессами сервисной ИТ-компании	191
Вихляева Н. В. Методические основы оценки инновационных процессов в сфере энергогенерации с использованием возможностей когнитивного моделирования	198
Острянин С. А. Динамическое определение бюджета рекламной кампании	204

ЭКОНОМИКА ТРУДА И СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА

Цимбалюк С. А. Научно-прикладные основы и инструментарий имплементации новых подходов к построению единой тарифной сетки для оплаты труда работников бюджетной сферы	210
Сибирцев В. В. Противоречия и проблемы современного развития национального рынка труда	218
Раевнева Е. В., Шаповалов В. В. Исследование структурных диспропорций на рынке труда Украины	224
Чакалова К. А. Теоретические основы организационно-экономического механизма функционирования и развития внутреннего рынка труда	231
Леванда Е. М. Системный подход к формированию нормативной базы по определению уровня жизни населения в Украине	237

Лепейко Т. И., Козлова И. Н. Анализ инвестиционного поведения домохозяйств на микроуровне..... 246

ЭКОНОМИКА ТОРГОВЛИ И УСЛУГ

Гросул В. А., Зубков С. А. Методический инструментарий оценки конкурентоспособности бизнес-модели торгового предприятия..... 252

Бегларшвили О. П., Кулик А. В. Региональные аспекты развития оптовой торговли Украины..... 259

Кочубей Д. В., Григоренко Т. Н. Особенности формирования цепей поставок предприятия розничной торговли..... 264

ЭКОНОМИКА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА И АПК

Дробот Н. Н., Яцюк В. А. Внедрение системы контроллинга на аграрных предприятиях Украины 269

Танклевская Н. С., Пристемский А. С. Резервы усиления финансовой безопасности развития сельского хозяйства 274

ЭКОНОМИКА ПРЕДПРИЯТИЯ

Васильев А. В., Гой В. В. Оптимизация показателей вероятности банкротства корпоративных предприятий..... 281

БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЁТ И АУДИТ

Ковалевская Н. С., Наумова Т. А., Коробкина И. С. Анализ содержательного наполнения приказов об учетной политике предприятий гостиничного хозяйства 289

Назарова К. А., Копчикова И. В. Аудит в предотвращении корпоративного мошенничества 296

ФИНАНСЫ, ДЕНЕЖНЫЙ ОБОРОТ И КРЕДИТ

Бондаренко Е. С., Селиверстова Л. С., Адаменко И. П. Особенности формирования архитектоники финансовой системы 301

Карпец О. С., Сергиенко Е. А., Бабенко М. В. Аналитико-прикладной инструментарий оценки и прогнозирования ликвидности банковских учреждений 306

Макогон В. Д. Бюджетное прогнозирование как инструмент государственного регулирования экономических процессов..... 314

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ

Пурский О. И., Мазоха Д. П. Метод построения сети витрин интернет-магазинов на основе архитектуры MVC... 319

МЕНЕДЖМЕНТ И МАРКЕТИНГ

Швиданенко Г. А., Куценко Е. К. Категория ценности в корпоративном управлении 325

Легоминова С. В. Механизмы консолидации усилий персонала в таргетинге повышения конкурентного потенциала предприятия..... 330

Сагер А. Ю. Организационно-методический механизм влияния на состояние внутренних коммуникаций предприятия 335

Коцюбивская Е. И., Грушина А. И. Стратегический анализ предприятия по методике SWOT 342

Шкодина И. В., Лысак В. В. Брендинг как фактор повышения конкурентоспособности банка на мировом рынке 348

Новиков Д. Ф. Социальная безответственность предприятий и их маркетинга на рынке машиностроительной продукции и её влияние на финансовые показатели 354

Коваль Т. А., Пономаренко А. А., Яхкинд В. П. Стратегическое планирование маркетингового потенциала предприятия..... 360

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ИСТОРИЯ

Корнивская В. О. Историческая комплементарность реального и финансового секторов экономики 370

CONTENT

ECONOMIC THEORY

Markova N. S., Demyanenko A. A. The Theoretical Aspects of the Security of Human Development.....	8
Zhukova L. M. The Economic Power in the System of Objectives of the State Regulation.....	14
Koshlata I. M. The Impact of Rural Culture on the Spread of Nepotism and Corruption.....	20
Gerasymov O. K. Analyzing the Approaches to the Interpretation of Efficiency of Activity of Enterprises.....	27
Nahorniuk O. V. On the Essence of the Financial Potential of Enterprise.....	37

GLOBALIZATION PROCESSES IN ECONOMICS

Mykytas V. V. The Economic Sovereignty of the State as the Defining Instrument of Economic Policy in the Context of Globalization.....	44
---	----

FOREIGN EXPERIENCE

Kolomyichuk D. I. The Development Tendencies of Nigeria as a Major Economic Center in West Africa.....	50
Duna N. G., Kukhar E. I. The Financial Factors for the Development of Education Sphere in Germany.....	56
Otenko P. V. The International Methodologies of Assessment of Employment Protection.....	61

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Melnyk T. M., Pugachevska K. S. The Tendencies in Ukraine's Exports Development in the Context of European Integration.....	66
Kotysh O. M., Stryzhak K. A. The Analysis of World Experiences in Promoting Export Activity.....	74
Poliakova Ya. O., Baskovych D. V. The Selection Criteria for the Basic Strategies of the Foreign Economic Activity of Enterprise.....	80
Tunitska Ju. M. The Instrumentarium for Providing the Competitiveness of Exports of the Food Industry Products of Ukraine.....	85
Kuzmin O. Ye., Budz O. F. The Theoretical and Practical Foundations for Building a System of Customs Services for Enterprises in the Context of European Integration.....	94
Pelekh O. B. The Features of Ukrainian-Polish Economic Cooperation at the Beginning of XXIst Century.....	99

MECHANISMS OF REGULATION OF THE ECONOMY

Brovko L. I., Kinakh Ya. V. The Financial-Economic Diagnostics and Ways to Improve Performance of Enterprise....	105
---	-----

REGIONAL ECONOMY

Yaroshenko I. V., Yaroshenko I. V., Semigulina I. B. The Dynamics of Socio-Economic Development of Ukraine and its Regions in the Real Sector of Economy.....	111
Petrenko N. O. The Conceptual Approaches to Strategic Management of Region Using the Spatially Localized Agrarian Economic Systems.....	119
Rudchenko A. Yu., Stolietova I. G. The Details of Developing the Strategic Documents for Regional Development and their Information-Analytical Support.....	126

INNOVATIVE PROCESSES

Garafonova O. I., Kulynych V. Yu. The Main Tendencies in the Development of Startup Projects as a Form

of Innovative-Creative Enterprises in the Ukrainian Computer Programming Market.....	133
Zakharchenko N. V., Kuznietsov E. A. The Formation of the National Innovation System as the Basis of Innovative-Investment Development in Ukraine.....	139
Otenko I. P., Komarkov D. V., Shkreben R. P. Organizing the Financial and Economic Security of Business Processes of Innovation Development of Enterprise.....	144
Mikaelian S. G. The Methodical Instrumentarium for Analytical Monitoring of Markets for High-Tech Products..	149

INVESTMENT PROCESSES

Protsykevych A. I. The System of Investment Processes in the IT Service Market and the Methodical Foundations for the Governmental Regulation.....	154
---	-----

EDUCATION AND SCIENCE

Zhehus O. V. The Integrated Complex of Marketing of Higher Education Services.....	159
---	-----

ECONOMIC AND MATHEMATICAL MODELING

Los V. O., Ocheretin D. V. The Cognitive Modeling of Development of Tourism Sphere.....	166
Sementsov R. V. The Diagnostics of the Bank Financial Status: Credit Risk Management.....	173
Kotsyuba O. S. Optimizing an Investment Solution in Conditions of Uncertainty and Risk as a Multicriterial Task..	178
Lebedko S. A. Substantiating the Target Level of Economic Security of Transport Enterprises and the Instrumentarium for Its Provision.....	183
Yatsenko R. M., Balykov O. H. A Complex of Business Process Management Models for a Service-Providing IT Company.....	191
Vikhlyayeva N. V. The Methodical Bases of Assessment of Innovation Processes in the Sphere of Power Generation with Use of Opportunities of Cognitive Modeling.....	198
Ostrianyyn S. O. The Dynamic Definition of the Advertising Campaign Budget.....	204

LABOR ECONOMICS AND SOCIAL POLICY

Tsybaliuk S. O. The Applied Scientific Foundations and Instrumentarium for Implementation of New Approaches to the Designing a Single Tariff Grid for Remuneration of Employees in the Budget Sphere.....	210
Sybirtsev V. V. The Contradictions and Problems in the Current Development of the National Labor Market.....	218
Rayevnyeva O. V., Shapovalov V. V. Studying the Structural Disparities in the Ukrainian Labor Market.....	224
Chakalova K. O. The Theoretical Foundations of the Organizational-Economic Mechanism for the Functioning and Development of the Internal Labor Market.....	231
Levanda O. M. The Systematic Approach to Formation of a Normative Base for Determining the Standard of Living of the Population in Ukraine.....	237
Lepeyko T. I., Kozlova I. M. Analyzing the Investment Behaviour of Households at the Microlevel.....	246

ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES

Grosul V. A., Zubkov S. O. The Methodical Instrumentarium for Assessing the Competitiveness of Business Model of Trade Enterprise.....	252
---	-----

Beglarashvili O. P., Kulik A. V. The Regional Aspects of the Development of Wholesale Trade in Ukraine	259
Kochubei D. V., Grygorenko T. M. The Features of Formation of Supply Chains of Retail Trade Enterprise.....	264

AGRICULTURAL ECONOMICS AND AGRIBUSINESS

Drobot N. M., Yatsiuk V. O. Implementing a Controlling System in the Agricultural Enterprises of Ukraine	269
Tanklevska N. S., Prystemskiy A. S. The Reserves for Enhancing Financial Security of the Agricultural Development.....	274

ECONOMICS OF ENTERPRISE

Vasyliiev O. V., Goi V. V. Optimizing the Bankruptcy Rates of Corporate Enterprises	281
--	-----

ACCOUNTING AND AUDITING

Kovalevskaya N. S., Naumova T. A., Korobkina I. S. Analyzing the Contents of the Orders on Accounting Policy of Hotel Industry Enterprises	289
Nazarova K. O., Kopchikova I. V. Auditing for the Corporate Fraud Prevention.....	296

FINANCE, MONEY CIRCULATION AND CREDIT

Bondarenko O. S., Seliverstova L. S., Adamenko I. P. The Features of the Architectonic of Financial System	301
Karpets O. S., Sergienko O. A., Babenko M. V. The Analytical-Practical Instrumentarium for Assessing and Forecasting the Liquidity of Banking Institutions	306

Makogon V. D. The Budget Forecasting as a Tool for the State Regulation of Economic Processes	314
--	-----

INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMICS

Pursky O. I., Mazoha D. P. The Method of Building a Network of Online Showcases on the Basis of the MVC Architecture.....	319
--	-----

MANAGEMENT AND MARKETING

Shvydanenko G. O., Kutsenko Ie. K. The Category of Value in the Corporate Management	325
Legominova S. V. The Mechanisms to Consolidate Staff Efforts in the Targeting of Increasing the Competitive Potential of Enterprise.....	330
Saher L. Yu. The Organizational-Methodical Mechanism for Influencing the Status of Internal Communications of Enterprise.....	335
Kotsiubivska K. I., Hrushyna A. I. The Strategic Analysis of Enterprise Applying the SWOT Methods.....	342
Shkodina I. V., Lysak V. V. Branding as a Factor in Increasing the Bank's Competitiveness in the World Market.....	348
Novikov D. F. The Social Irresponsibility of Enterprises and their Marketing in the Market for Machine-Building Products and its Impact on Financial Indicators.....	354
Koval T. O., Ponomarenko O. O., Yakhkind V. P. The Strategic Planning in Terms of the Enterprise's Marketing Potential	360

ECONOMIC HISTORY

Kornivska V. O. The Historical Complementarity of Both the Real and the Financial Sectors of Economy	370
---	-----